

Kultura vesnice 18. století

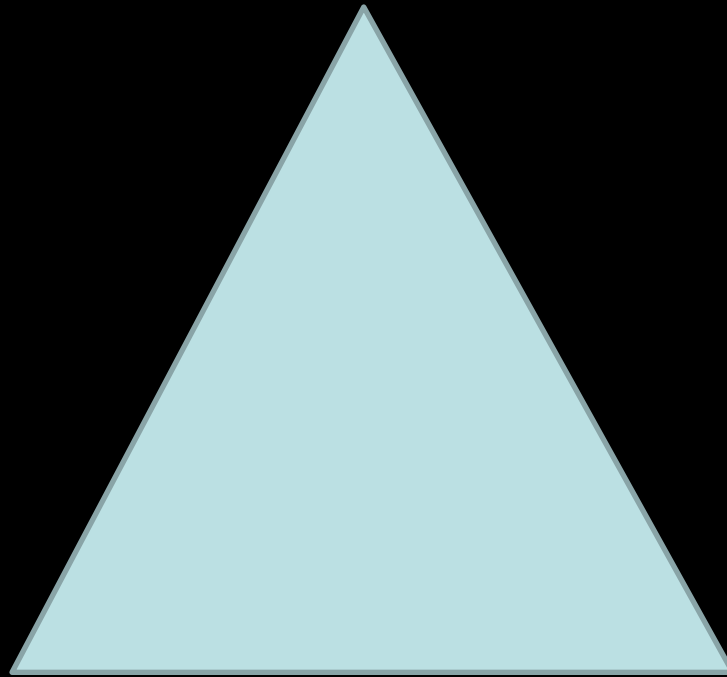
podzim 2019

= etnologická (re)konstrukce kultury historické vesnice

- Přehled bádání o kultuře moravské vesnice, metody výzkumu, prameny
- Nácvik základních dovedností výzkumu
 - paleografie, metrologie
- Četba a rozbor dobových textů
- Politické struktury
- Sociální struktury
- Demografické charakteristiky
- Hmotná kultura: stavitelství, oděv, strava
- Způsob obživy: zemědělství, chov dobytka, podomácká výroba
- Mentální struktury: religiozita, magie, škola,
 - četba, folklor

Historický výzkum vesnice v 90. letech 20. století – současnost

historická demografie

historická antropologie
&
mikrohistorie

modernizační teorie
(disciplinace venkova)

+ staronová tematika: religiozita, myšlení, vztah poddaný/vrchnost

• historická demografie

- zabývá se retrospektivním zkoumáním populačního vývoje

- v zásadě pracuje s dvěma typy pramenů:

1/ s těmi, které poskytují obraz nějaké populace k nějakému datu (soupisy, sčítání)

2/ s těmi, které soustavně registrují změny, k nimž v populaci docházelo (zejména matriky)

- témata:

1/ rekonstrukce rodin,

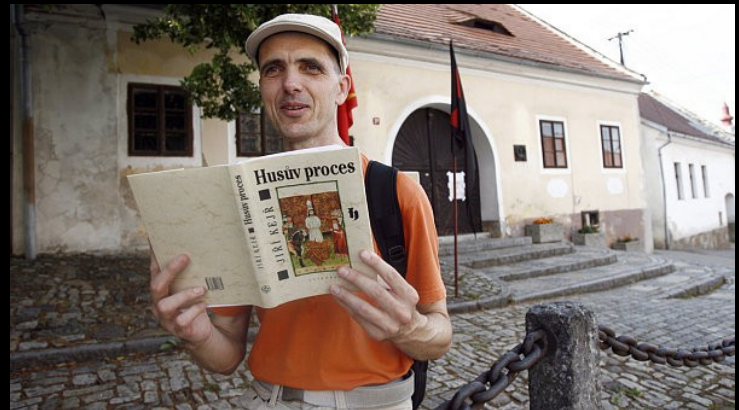
2/ demografický vývoj obyvatelstva,

3/ migrace

- kvantitativní výzkumy snaha o kvalitativní rozměr

Jan Horský (*1963)

Horský, Jan – Seligová, Markéta:
Rodina našich předků. Praha 1996.

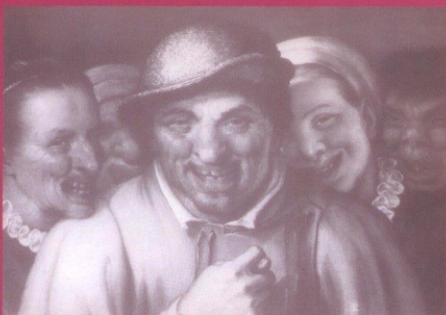
- rekonstrukce domácnost
- životní cyklus
- převody venkovských hospodářství v raném novověku
- venkovské migrace v raném novověku

Josef Grulich

(*1968)

Josef Grulich

POPULAČNÍ VÝVOJ
A ŽIVOTNÍ CYKLUS
VENKOVSKÉHO OBYVATELSTVA
NA JIHU ČECH V 16. AŽ 18. STOLETÍ

České Budějovice 2008

Josef Grulich

Migrace městského
a vesnického obyvatelstva

Farnost České Budějovice 1750-1824

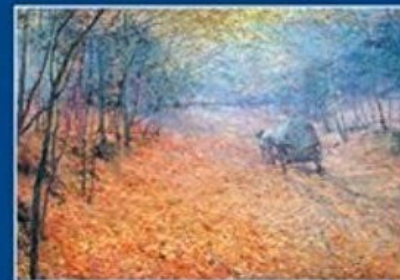

České Budějovice 2013

Josef Grulich

MIGRAČNÍ STRATEGIE

Město, předměstí a vesnice
na panství České Budějovice
ve druhé polovině 18. století

České Budějovice 2018

Alice Velková (*1972)

Alice Velková
**Krutá vrchnost,
ubozí poddaní?**

Historický ústav
Praha 2009

*Krutá vrchnost, ubozí poddaní?
Proměny venkovské rodiny
a společnosti v 18. a první polovině 19. století
na příkladu západočeského panství Štáhlavy.
Praha 2009.*

Problematika:

- rekonstrukce rodiny
- hospodáři a převod hospodářství
- životní cyklus

- **mikrohistorie**
&
historická antropologie

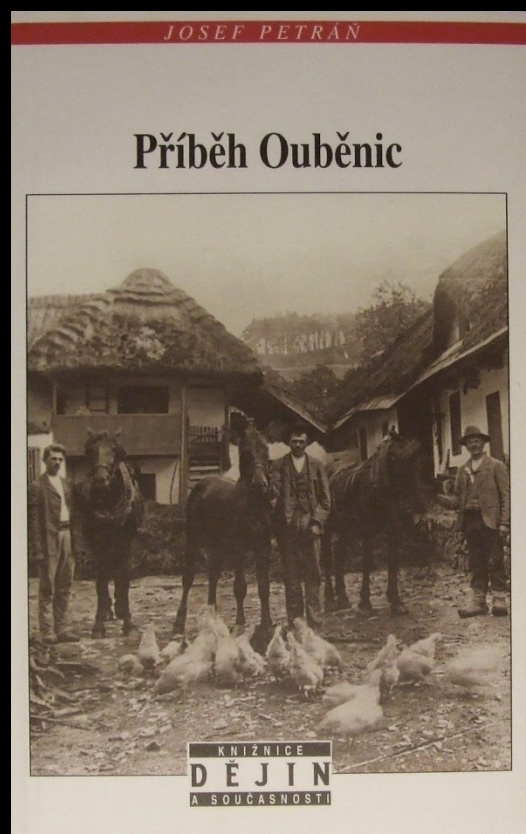
Mikrohistorie (italské prostředí)

- 1/ obrat od pozitivně vnímaného jednoho velkého příběhu modernizace,
- 2/ cílem je pluralita dějin, žitých dějin,
- 3/ posun k mikroproblematice (jedinci, skupiny),
- a 4/ ke kvalitativní historiografii zaštitěné antropologickými přístupy

Historická antropologie (německé prostředí)

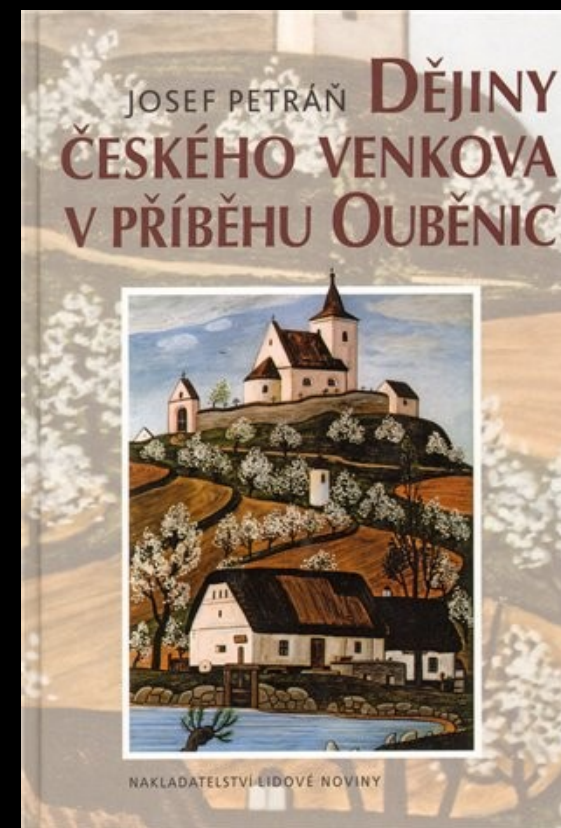
- 1/ obrat od objektivních daností struktur
- 2/ příklon subjektivitě „životního světa“ a „zkušenost“
- 3/ příklon k pluralitě dějin a individualizaci
- 4/ širší témat, kterou lze srovnávat s antropologickým pojetím kultury
- 5/ porozumění doby, situací, postavení (Geertz: zhuštěný popis):
emická perspektiva

Josef Petráň (1930–2017)

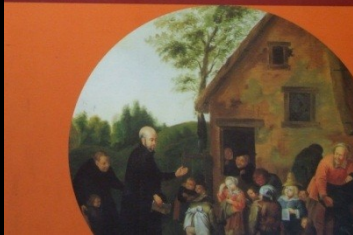
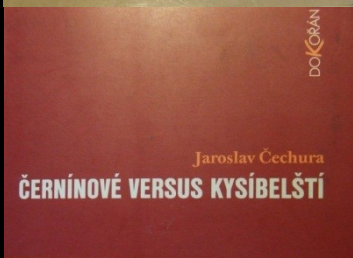
Obsah

<i>Předmluva k prvnímu vydání</i>	5
<i>Předmluva k druhému vydání</i>	6
<i>O krajině (Josef Topol)</i>	7
<i>Pověsti a dávná svědectví</i>	9
<i>Osídlení a stará místní šlechta</i>	20
<i>Krajina pracující k revoluci</i>	37
<i>Líšenská vrchnost</i>	47
<i>Válečné nesnáze a rozpad dominia</i>	65
<i>Ves a její plužina</i>	74
<i>Stavby a obydlí</i>	96
<i>Z druhého konce vzato</i>	108
<i>Hospodáři</i>	128
<i>Tradiční a nové</i>	150
<i>Obec</i>	163
<i>Živobytí</i>	198
<i>Poznámky</i>	215
<i>Rejstřík</i>	237

Jaroslav Čechura (*1952)

*Neklidný život obyčejné ženy
na příběhu Johany Peřkové
(1703–1745) Praha 2015.*

Selské rebelie roku 1680.

*Sociální konflikty v barokních Čechách
a jejich každodenní souvislosti. Praha 2001.*

Černínové versus Kysibelští. Praha 2003.

Čechura, Jaroslav: Sedlák.

In: Nodl, Martin – Šmahel, František (edd.):

Člověk českého středověku. Praha 2002, s. 436–459.

*Neklidný život obyčejné ženy
Johana Peřková (1703–1745)*

Pavel Himl (*1971)

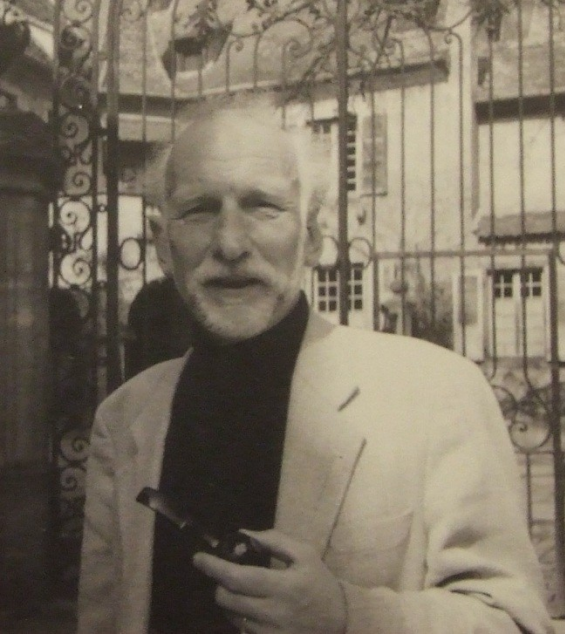
PAVEL HIML
ZROZENÍ VAGABUNDA

edice každodenní život

ARGO

*Zrození vagabunda.
Neusedlí lidé
v Čechách 17. a 18. století.
Praha 2007.*

Richard van Dülmen (*1937)

*Bezectní lidé. O katech, děvkách a mlynářích.
Nepočestnost a sociální izolace v raném novověku.
Praha 2003.*

*Divadlo hrůzy. Soudní praxe
a trestní rituály v raném novověku. Praha 2001.*

RICHARD VAN DÜLMEN
KULTURA
A KAŽDODENNÍ ŽIVOT
V RANÉM NOVOVĚKU
(16.–18. STOLETÍ)

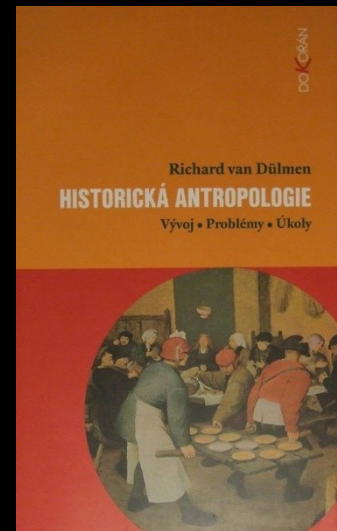
/II.

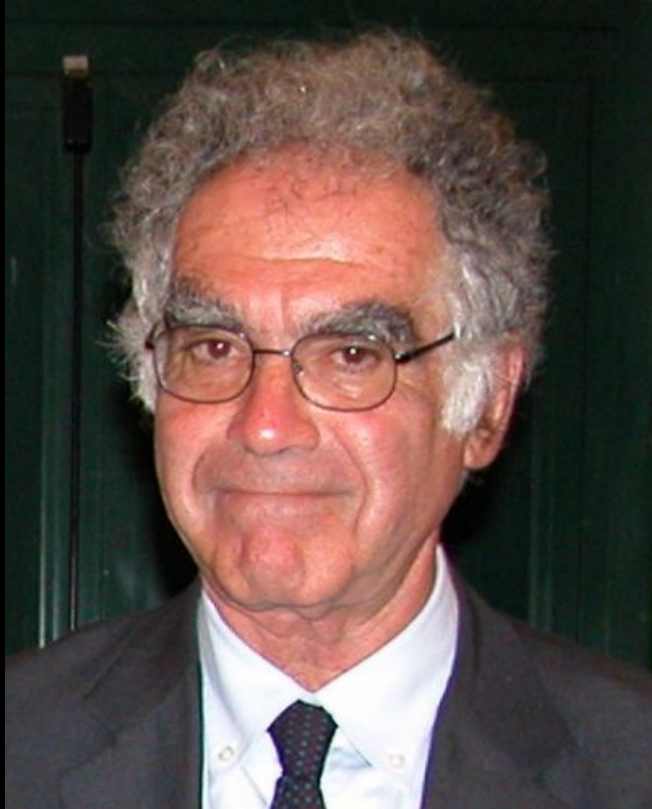
edice Každodenní život
ARGO

***Kultura a každodenní život v raném novověku.
(16.–18. století). Praha 1999–2006.***

1. sv. *Dům a jeho lid*
2. sv. *Vesnice a město*
3. sv. *Náboženství, magie,
osvícenství*

*Historická antropologie. Vývoj – problémy – úkoly.
Praha 2002.*

Carlo Ginzburg

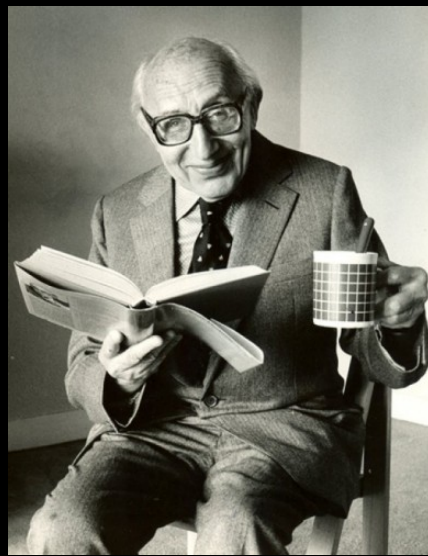
(*1939)

Sýr a červi. Svět jednoho mlynáře kolem roku 1600. Praha 2000.

Benandanti. Čarodějnictví a venkovské kultury v 16. a 17. století. Praha 2002.

Noční příběh. Sabat čarodějnic. Praha 2003.

- modernizační teorie
(disciplinace venkova)

Max Weber (1864–1920)

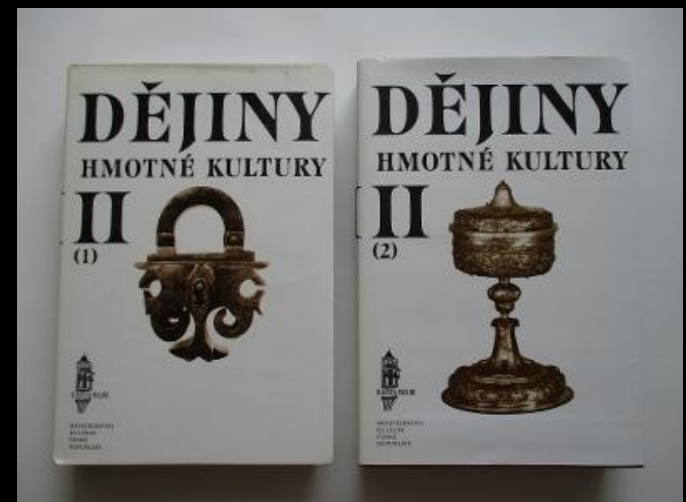
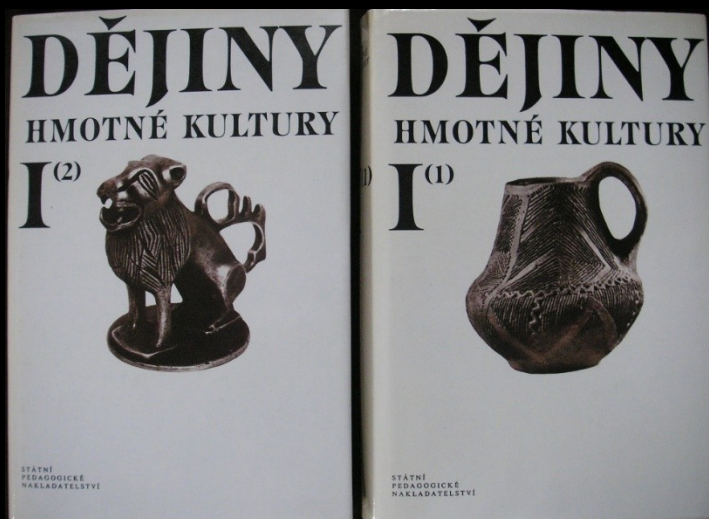
Norbert Elias (1897–1990)

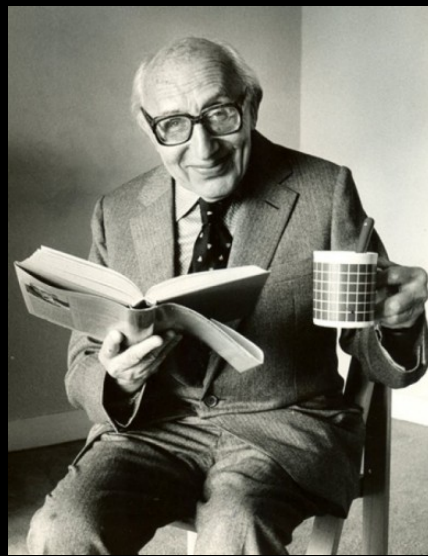
Gerhard Oestreich (1910–1978)

Michel Foucault (1926–1984)

**Petráň, Josef (red.): *Dějiny hmotné kultury I(1)–I(2).*
Vymezení kulturních dějin.
Kultura každodenního života od pravěku do 15. století.
Praha 1985.**

**Petráň, Josef (red.): *Dějiny hmotné kultury II(1)–II(2).*
Kultura každodenního života od 16. do 18. století.
Praha 1995–1997.**

Max Weber (1864–1920)

Norbert Elias (1897–1990)

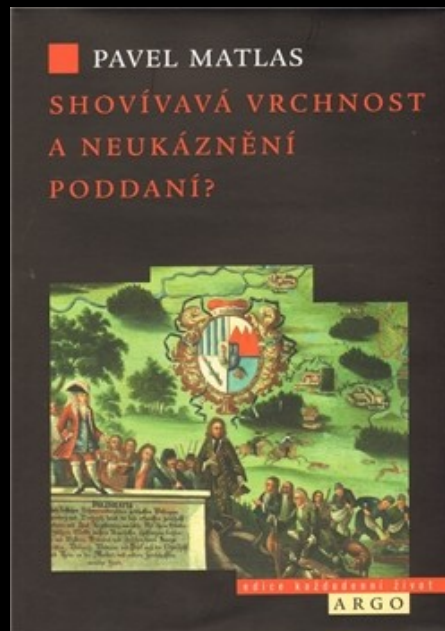
Gerhard Oestreich (1910–1978)

Michel Foucault (1926–1984)

Daniela Tinková (*1973)

- Hřích, zločin, šílenství v čase odkouzlování světa. 2004.
- Tělo, věda, stát. Zrození porodnice v osvícenské Evropě. 2010.
- Jakobíni v sutaně. Neklidní kněží, strach z revoluce a konec osvícenství na Moravě. 2011.
- Zákeřná mefitis. Zdravotní policie, osvěta a veřejná hygiena v pozdně osvícenských Čechách. 2012.

Pavel Matlas (* 1976)

*Shovívavá vrchnost a neukáznění poddaní?
Hranice trestní disciplinace poddaného obyvatelstva
na panství Hluboká nad Vltavou v 17. – 18. století. Praha 2011.*

+ staronová témata

hmotná kultura vesničanů,
myšlení vesničanů,
strategie vesničanů,
náboženství,
vztah poddaný – vrchnost,
vejrunkové splátky,
fungování obce,
rychtáři

Zdeněk R. Nešpor

*Náboženství na prahu nové doby.
Česká lidová zbožnost 18. a 19. století.
Ústí nad Labem 2006.*

Horský, Jan – Nešpor, Zdeněk R.: *Typologie české víry raného novověku. Metody a možnosti studia lidové religiozity. ČČH 103, 2005, s. 41–86.*

Jiří Mikulec

Poddanská otázka v barokních Čechách. Praha 1993.

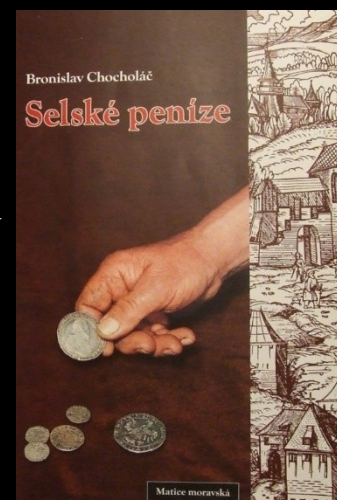
1. Odras reality pobělohorského venkova v terminologii poddanského postavení
2. Státní poddanská politika v letech 1680–1740
3. Venkovští poddaní v obecném myšlení české barokní společnosti
4. Dobové úvahy o poddanském postavení a představy o jeho možných změnách

Chocholáč, Bronislav

Selské peníze.

Sonda do finančního hospodaření poddaných na západní Moravě koncem 16. a v 17. století.

Brno 1999.

Závěr:

- **vliv pramenů na historiografickou produkci**
→ **nezbytná kombinace pramenů**
 - **kombinace přístupů – pokusy o integrovanou historickou sociální vědu**
- = pluralita pramenů, metod i oborových perspektiv**